

ฐานข้อมูล
ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลภูหลวง

โดย
กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลภูหลวง

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถาน

ลำดับ ที่	ชื่อ	หมู่ที่	ชื่อเจ้าอาวาส (ปัจจุบัน)	จำนวน พระสงฆ์	จำนวน สามเณร
๑	วัดภูหลวงพรหมวาส	๑	-	๕	-
๒	วัดบ้านหนองกระทุ่ม	๓	พระครูวิจิตรธรรมากร	๗	-
๓	วัดปอแดง	๔	พระครูญาณกิจโกศล	๕๐	๒๐
๔	วัดหลุมเงิน	๓	พระครูปลัดเจนวุฒิ ธัมมทัสสี	๙	๒
๕	วัดหนองกก	๔	พระครูบวรธวัชชัย	๕	-
๖	วัดห้วยแก้วสันติธรรม	๙	พระครูประภัสสรธรรมสถิตย์	๕	-
๗	วัดหนองนกเขียน	๑๐	พระอธิการยุทพงษ์ วสโภ	๕	-
๘	มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย	๗	-	-	-
๙	ที่สงฆ์มีบุญเขาน้อย	๙	หลวงปู่เกลี้ยง ภทฺโท	๓	-

ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม/ประเพณี

ลำดับ ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑	รำบวงสรวงและวงศเบเพลิง งานฉลองวันแห่งชัยชนะท่าน ท้าวสุรนารี (ย่าโม)	ท้าวสุรนารี (ย่าโม) ถือเป็นวีร สตรีที่ทำความประโยชน์ให้กับชาติ ไทย และเป็นคนโคราช เป็นที่ เคารพสักการะของคนโคราชามา ตั้งแต่โบราณกาล	วันที่ ๒๓-๒๗ มีนาคม ของทุกปี	-ถนน ๓๐๔ ใน เขตตำบลภูหลวง และหน้าที่ว่าการ อำเภอปักธงชัย
๒	วันมาฆบูชา	วันมาฆบูชา เป็นสำคัญวันหนึ่ง ของพระพุทธศาสนา เป็นที่รู้กัน ว่าเป็นวันเกิดพระธรรม ถือว่า เป็นวันที่พระพุทธเจ้า ได้ ประกาศหลักธรรมคำสอนของ พระองค์ เพื่อให้พระอรหันต์ ทั้งหลาย ที่มาประชุมพร้อมกัน ในวันนั้น นำไปเผยแผ่	วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่

ลำดับ ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๓	ประเพณีวันสงกรานต์	ประเพณีสงกรานต์ ถือเป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ไทย ที่ถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาแต่โบราณ เป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่งดงามและฝังลึกเข้าไปในชีวิตของคนไทยมานาน มีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุให้อยู่เย็นเป็นสุข และกิจกรรมต่างๆ มากมาย	วันที่ ๑๒ - ๑๕ เมษายน ของทุกปี	- ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน อบต.ภูหลวง ศาสนสถานใน พื้นที่ ฯ
๔	วันวิสาขบูชา	การบูชาในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนวิสาขะ หรือเดือน ๖ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวัน พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และเสด็จดับขันธปรินิพพานพุทธศาสนิกชน จะบำเพ็ญกุศล ทำบุญตักบาตร บริจาคทาน ปฏิบัติธรรมที่วัด รักษาศีล ไหว้พระ สวดมนต์ ฟังธรรม เวียนเทียน เจริญภาวนา ฯ	วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่
๕	งานประเพณีแห่เทียนพรรษา และวันเข้าพรรษา	การเข้าพรรษาเป็นพุทธบัญญัติ ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ทุกรูปจะต้องปฏิบัติตาม หมายถึง การอธิฐานอยู่ประจำที่ไม่เที่ยวจาริกไปยังสถานที่ต่างๆ เว้นแต่มีกิจจำเป็นจริงๆ ช่วงจำพรรษาจะอยู่ในช่วงฤดูฝนที่มีกำหนดเป็นระยะเวลา ๓ เดือน มีประเพณีสำคัญที่ขาดไม่ได้เลย คือ ประเพณีหล่อเทียนเข้าพรรษา และประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝน	วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่

ลำดับ ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๖	วันอาสาฬหบูชา	การบูชาในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก โดยการแสดงปฐมเทศนาโปรดพระปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน จนพระอัญญาโกณฑัญญะได้บรรลุธรรม และขอบวชเป็นพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา จนถือได้ว่าเป็นวันแรกที่มีพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ครบเป็นองค์พระรัตนตรัย	วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘	- ศาสนาสถานในพื้นที่
๗	วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	วันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ผู้ทรงประทานความรัก ความเมตตา และเสียสละความสุขส่วนพระองค์ ส่งเสริมอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ได้จัดที่ไว้สำหรับปลงนามถวายพระพร และมีการจัดกิจกรรม/โครงการเทิดพระเกียรติฯ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ รณรงค์เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจด้านต่างๆ การจัดนิทรรศการ ประดับธงชาติตามสถานที่ราชการ อาคาร บ้านเรือน ทำบุญตักบาตรเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ร่วมพิธีถวายพระราชสดุดี ฯ	วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปี	- ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน อบต. อำเภอ จังหวัด ฯ

ลำดับ ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๘	ประเพณีสารทเดือนสิบ	ประเพณีสารทเดือนสิบมีมาตั้งแต่พุทธกาล คาดว่าเมื่อพระพุทธศาสนาเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทย เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิต่อบรรพบุรุษ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว และเป็นโอกาสหนึ่งที่ได้รวมญาติพบปะพี่น้องที่อยู่ห่างไกล มีการทำขนมต่างๆ มากมาย เพื่อจัดสำรับถวายพระสงฆ์ ซึ่งทางวัดจะได้เก็บไว้เป็นเสบียงในช่วงฤดูฝน	วันแรม ๑ ค่ำ ถึง แรม ๑๕ เดือนสิบ	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่
๙	วันออกพรรษา	วันออกพรรษา หมายถึง วันที่พ้นจากข้อกำหนดทางพระวินัยที่ต้องอยู่ประจำที่ หรือในวัดแห่งเดียวตลอด ๓ เดือน พระสงฆ์ได้ทำปวารณา เปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนเรื่องความประพฤติของตน เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ ความเคารพนับถือและสามัคคีกัน เมื่อออกพรรษาแล้วจะได้นำความรู้จากหลักธรรมและประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างพรรษาไปเผยแพร่แก่ประชาชน พุทธศาสนิกชนจะไปทำบุญทำทาน รักษาศีลและพึงธรรมเป็นกรณีพิเศษ	วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่

ลำดับ ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑๐	ประเพณีการทอดกฐิน	<p>การทอดกฐิน คือ การนำผ้ากฐินไปวางไว้ต่อหน้าพระสงฆ์อย่างต่ำ ๕ รูป แล้วให้พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ทั้งนั้นเป็นเอกฉันท์ให้เป็นผู้รับ กฐิน นั้น การทอดกฐินในแต่ละปีกำหนดให้มีการจัดทอดกฐินขึ้นภายใน ๑ เดือน หลังวันออกพรรษา โดยวัดที่จะสามารถรับกฐินได้ต้องมีพระภิกษุจำพรรษาโดยมิขาดพรรษาเลย แต่ละวัดสามารถรับกฐินได้ปีละ ๑ ครั้ง การทอดกฐินนั้น มีหลายประเภท ในพื้นที่ตำบลสระแก้วส่วนใหญ่จะเป็นกฐินสามัคคี ที่มีเจ้าภาพร่วมกัน จะมีการตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการแล้วมีหนังสือบอกบุญไปยังผู้อื่นด้วย</p>	<p>แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒</p>	<p>- ศาสนาสถานในพื้นที่</p>
๑๑	ประเพณีลอยกระทง	<p>ลอยกระทง เป็นประเพณีที่สำคัญ ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ โดยมีความเชื่อหลายประการ เช่น แสดงความสำนึกถึงบุญคุณของแม่น้ำที่เราได้อาศัยน้ำกินน้ำใช้ การขอขมาต่อพระแม่คงคาที่ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลต่างๆ ลงไปในน้ำ การสะเดาะเคราะห์ และสิ่งไม่ดีต่างๆ ให้ลอยตามแม่น้ำไปกับกระทง และยังเป็น การส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย</p>	<p>วันเพ็ญ (ขึ้น ๑๕ ค่ำ) เดือน ๑๒</p>	<p>ในพื้นที่ตำบลภูหลวงและพื้นที่ตำบลใกล้เคียง</p>

ลำดับ ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑๒	วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	วันที่ระลึกคล้ายวันพระบรม ราชสมภพพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ พระผู้ทรงกอปรด้วยพระวิริยะ อุตสาหะ บำเพ็ญพระราชกรณีย กิจนานัปการ ด้วยพระราช ประสงค์ที่จะให้ประชาชนทุกหมู่ เหล่า ไม่เลือกชาติ ศาสนา ที่ อยู่ใต้พระบรมโพธิสมภารและ ประเทศชาติ มีความผาสุก และ เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น องค์กรและ หน่วยงานต่างๆ ได้จัดที่ไว้ สำหรับปลงนามถวายพระพร และมีการจัดกิจกรรม/โครงการ เทิดพระเกียรติฯ เช่น การ บำเพ็ญประโยชน์ รณรงค์ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์พระ ราชกรณียกิจด้านต่างๆ การจัด นิทรรศการ ประดับธงชาติตาม สถานที่ราชการ อาคาร บ้านเรือน ทำบุญตักบาตรเพื่อ ถวายเป็นพระราชกุศล และ ร่วมพิธีถวายพระราชสดุดี ฯ	วันที่ ๕ ธันวาคม ของทุกปี	- ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน อบต. อำเภอ จังหวัด ฯ
๑๓	วันธรรมสวนะ	“วันธรรมสวนะ” เรียกชื่ออีก อย่างหนึ่งว่า “วัน พ ระ ” หมายถึงการฟังธรรมของชาว ไทยพุทธ เมื่อถึงวันธรรมสวนะ คือ วันขึ้น ๘ ค่ำ แรม ๘ ค่ำ และ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ แรม ๑๕ ค่ำ พุทธศาสนิกชนจะเตรียม อาหาร ผลไม้ เครื่องสักการะ ไปวัดเพื่อถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งรักษาศีล เจริญจิตภาวนา และฟังธรรมเทศนา	ทุกวันธรรมสวนะ	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่

ลำดับ ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑๔	พิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงาน	พิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงานสมัยโบราณมีขั้นตอนต่างๆหลายขั้นตอน เริ่มจากการเกี่ยวพาราสี การทาบทาม การสู่ขอ และการแต่งงาน เมื่อขบวนเจ้าบ่าวไปถึงบ้านเจ้าสาว มักจะถูกปิดทางไม่ให้เข้าไป ต้องมีการจ่ายค่าผ่านทางญาติเจ้าสาวจะจูงมือเจ้าบ่าวไปในห้องประกอบพิธี เมื่อได้มีการตรวจสอบสินสอดทองหมั้นเรียบร้อยแล้ว จึงประกอบพิธีสงฆ์ ถวายภัตตาหาร แล้วมีพิธีกราบหมอน เจ้าบ่าวมอบของขวัญให้เจ้าสาว เป็นอันเสร็จพิธีและมีการเลี้ยงแขกตักคำจะมีพิธีห้องหอให้คู่บ่าวสาว เรียกว่า “การเรียงสาดเรียงหมอน”	มีการดูฤกษ์ยามวันดี ได้ตลอดทั้งปี	ส่วนใหญ่จะจัดบ้านเจ้าสาวหรือสถานที่ต่างๆ ตามความสะดวก
๑๕	ประเพณีการบวชนาค	ตามประเพณีชายไทย อายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ จะต้องบวชทดแทนบุญคุณพ่อแม่ การบวชสมัยก่อนต้องบวชกัน ๑ พรรษา ปัจจุบันระยะเวลาอาจจะน้อย เช่น ๗ วัน ๑๕ วัน ๓๐ วัน การบวชถือได้ว่า ผู้บวชจะได้ศึกษาถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อจะนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีความอดทนอดกลั้น และเข้าใจโลกธรรม	มีการดูฤกษ์ยามวันดี ได้ตลอดทั้งปี	- ศาสนาสถานในพื้นที่

ฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการเกษตร

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายแดง นางไพโรศรี คำกิ่ง	ม.๑๐
๒	การทำปุ๋ยหมัก	นายบรรจบ แพรณิมพลี	ม.๑
๓	การเลี้ยงแพะครบวงจร	นายสะดวก กิ่งกิ่ง	ม.๒
๔	การทำปุ๋ยไส้เดือน	นายสมาน ว่างกิ่ง	ม.๑
๕	การประมง (เลี้ยงปลาชาย)	นายสุเมธ วิเวกกิ่ง	ม.๓
๖	การปลูกดาวเรือง	นายกิตติศักดิ์ แสงอรุณ	ม.๑๐
๗	การปลูกดาวเรือง	นายศุภกิจ นางโสภี แสงอรุณ	ม.๑๐
๘	การปลูกดาวเรือง	นางกฤติยา อินกิ่ง	ม.๙

ด้านดนตรี นาฏศิลป์ การนวด และการละเล่นพื้นบ้าน

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การฟ้อนรำ	นางพัชรภรณ์ พัยค์ม์	ม.๑๐
๒	การละเล่นเพลงโคราช	นางเฉลียว ดีจันทัก	ม.๗
๓	การนวดแผนไทย	นางพิมพ์วิไล ชื่นผกาวิสุทธิกุล	รพ.สต.หนองนกเขียน
๔	การนวดแผนไทย	น.ส.นิศาชล ทิพยเนตร	ม.๖
๕	การนวดแผนไทย	นายน้อย เลี่ยมกิ่ง	ม.๔
๖	วงมโหรีเครื่องแห่	นายสมพบ แพรณิมพลี	ม.๑

ด้านหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว	นายยอด แต่พรมราช	ม.๓
๒	ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว	นายดัด ทอนจังหวีด	ม.๓
๓	ไม้กวาดไม้ไผ่	พ่อตาด คอยกิ่ง	ม.๘
๔	การทำเฟอร์นิเจอร์ไม้	นายสวัสดิ์ เขตสระน้อย	ม.๑
๕	การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์	นางสมทรง จันทรัชย์	ม.๕
๖	การทำเครื่องจักรสานจากไม้ไผ่	พ่อสี ทุมเมฆ	ม.๑๐
๗	การทำเครื่องจักรสานจากไม้ไผ่	นายผัน ชุมเมฆ	ม.๖
๘	การทำเครื่องจักรสานจากไม้ไผ่	นายผิน วัตกิ่ง	ม.๖
๙	การทำเครื่องจักรสาน	นายวิโรจน์ แვნกิ่ง	ม.๑
๑๐	การแปรรูปพริก (พริกแกง,พริกป่น)	นางณัฐชยา ประทุมนาค	ม.๘

ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ยาสมุนไพรแผนโบราณ	นายสมสี วิเวกกิ่ง	ม.๑๐
๒	ยาสมุนไพรแผนโบราณ	นายตาด คอยกิ่ง	ม.๑๐
๓	ยาสมุนไพรแผนโบราณ	นายเพียร ขาวพรม	ม.๘
๓	การผลิตเครื่องแกง	นางสมนึก กรกกิ่ง	ม.๘
๔	การทำขนมไทย	นางน้อย	ม.๘
๕	การทำขนมไทย	นางมณี พรตะคุ	ม.๑๐
๕	อาหารพื้นบ้าน	นายเทียบ	ม.๔
๖	การทำรำอึ้ง	นางสมใจ กล่อมเกษม	ม.๕

ด้านศาสนา วัฒนธรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	พิธีกรรมทางศาสนา	นายเรียง กลางสันเทียะ	ม.๓
๒	พิธีกรรมทางศาสนา	นายบุญช่วย ริมสำโรง	ม.๓
๓	พิธีกรรมทางศาสนา	นายยุงยุทธ วุฒิธรรม	ม.๒
๔	พิธีกรรมทางศาสนา	นายวรินทร์ ยนจอหอ	ม.๑๐
๕	พิธีกรรมทางศาสนา	นายสมาน นาคเกษม	ม.๔
๖	พิธีกรรมทางศาสนา	นายสมบัติ ผสมมี	ม.๕
๗	ทำขวัญนาค	นายสมสี วิเวกกิ่ง	ม.๑๐
๘	ทำขวัญนาค	นายคำ อินทร์กิ่ง	ม.๔

กลุ่มอาชีพ

ลำดับที่	กลุ่มอาชีพ	ที่ตั้ง	จำนวนสมาชิก
๑	กลุ่มเพาะเห็ดฟาง	ม.๑	๒๐
๒	กลุ่มเพาะเห็ดฟาง	ม.๒	๑๕
๓	กลุ่มเพาะเห็ดฟาง	ม.๓	๒๓
๔	กลุ่มเพาะเห็ดฟาง	ม.๘	๘
๕	กลุ่มเลี้ยงแพะ	ม.๒	๗
๖	กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์	ม.๕	๒๐
๗	กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยไส้เดือน)	ม.๑๐	๕

มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย (วิทยาลัยแม่ชี)

วัดปอแดง

รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง

บุคคลสำคัญทางศาสนา
(หลวงปู่บุญ วัดปอแดง)

พิธีเลี้ยงศาลตาปู่

เครื่องจักรสาน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)

สมุนไพรร (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)

วงมโหรีประยุกต์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำไม้กวาดดอกหญ้า

โดยนายตาต คอยกิ่ง บ้านหนองหว้า หมู่ที่ 8

อุปกรณ์

- ดอกหญ้า จะเป็นดอกหญ้า ตองกง ดอกอ้อ หรือดอกแฉม
- ไม้ไผ่ความยาวประมาณ 80 ซม.
- เชือกฟาง
- เช็มเย็บกระสอบ
- ตะปู

ประเภทของไม้กวาดที่มีไว้สำหรับทำความสะอาดในครัวเรือน ส่วนใหญ่จะใช้กวาดเศษขยะชิ้นเล็ก ๆ ฝุ่น รวมไปถึงหยากไย่ที่อยู่ตามซอกมุมและเพดาน ส่วนใหญ่ทำจากช่อดอกหญ้าตองกง พืชล้มลุกตระกูลหญ้า พบได้ในพื้นที่สูง เนินเขา และริมแม่น้ำ ความสูงประมาณ 3-4 เมตร ใบคล้ายหอก มีช่อดอกออกที่ปลายยอดของลำต้น และต้นแฉม วัชพืชน้ำที่ขึ้นตามพื้นที่ชื้นแฉะ ความสูงประมาณ 2-3 เมตร ใบยาวเรียวยาวปลายแหลม มีกาบใบหุ้มลำต้นแต่ไม่มีขน มีช่อดอกขนาดใหญ่ที่ปลายยอด สำหรับด้ามจับทำจากไม้ไผ่หรือหวาย

วิธีทำ

1. ขั้นตอนแรกในการทำไม้กวาดดอกหญ้าคือ นำดอกหญ้ามาทำความสะอาดและตากให้แห้งสนิท ก็จะได้ไม้กวาดที่แข็งแรง คงทน และไม่หลุดง่ายเมื่อนำไปใช้งาน
2. จากนั้นจึงนำดอกหญ้าประมาณ 1 กำมือมามัดรวมกันเป็นวงกลม
3. นำเช็มเย็บกระสอบที่ร้อยเชือกฟางแล้วแทงกลางช่อดอกหญ้าที่มีมัดรวมไว้ แล้วถักขึ้น-ลงแบบหวายปลาให้ได้ 3 ชั้น พร้อมจัดดอกหญ้าให้แบน
4. เมื่อได้ทรงเรียบร้อยแล้วก็ตัดโคนดอกหญ้าให้เสมอกัน จากนั้นนำด้ามไม้ไผ่เสียบลงตรงกลางมัดดอกหญ้า แล้วนำเชือกฟางมามัดไว้ด้วยกัน
5. จากนั้นก็ตอกตะปูยึดดอกหญ้ากับด้ามไม้ไผ่ให้แน่น เพื่อให้ไม้กวาดมีความแข็งแรงมากขึ้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำไม้กวาดทางมะพร้าว

โดยนายตาต คอยกิ่ง บ้านหนองหว้า หมู่ที่ 8

อุปกรณ์

- ก้านมะพร้าว ที่เหลาใบย่อยออกและฝั้งแตกแล้ว ประมาณ 300 ก้าน
- ไม้สำหรับทำด้ามจับ โดยเลือกไม้ที่มีความแข็งแรง น้ำหนักเบา ไม่มีเสี้ยน ขนาดลำและความยาว

พอเหมาะ

- เชือก
- ลวด
- มีด
- ตะปู
- คีมตัดลวด
- ค้อน
- สีน้ำมันกันสนิม (ถ้ามี)

วิธีทำ

1. นำก้านมะพร้าวที่เหลาและฝั้งแตกให้แห้งสนิทแล้วนำมามัดรวมกันเป็นมัดเล็ก ๆ ประมาณ 6 มัด
2. จากนั้นตัดโคนก้านให้เป็นระเบียบเสมอกัน ส่วนไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ให้นำมาตอกตะปูบริเวณปลายไม้ 2 จุด โดยแต่ละจุดควรถ่างกันประมาณ 10 เซนติเมตร และที่สำคัญต้องตอกให้เหลือหัวตะปูโผล่ไว้ประมาณ 1 เซนติเมตร แล้วนำเชือกหรือลวดมามัดกับหัวตะปูด้วย
3. เสร็จแล้วให้เอาก้านมะพร้าวที่เราแบ่งไว้เป็นมัด ๆ มาล้อมปลายด้ามไม้ไผ่ โดยให้โคนก้านสูงกว่าตะปูเล็กน้อย แล้วนำเชือกหรือลวดที่เราผูกติดกับหัวตะปูไว้ทั้งสองจุดมามัดรอบก้านมะพร้าวให้แน่นชิดติดกัน
4. อาจมัดด้วยลวดทับอีกชั้นหรือตอกตะปูให้แน่น ป้องกันไม่ให้ทางมะพร้าวขยับขณะใช้งาน
5. สุดท้ายก็ทาสีน้ำมันกันสนิม จากนั้นตากแดดไว้สัก 2-3 วัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การสานตะกร้าพลาสติก

อุปกรณ์

- 1 เส้นพลาสติก
- 2 ลวด
(สำหรับขึ้นขอบปากตระกร้า)
- 3 สายยางพลาสติก
(สำหรับทำหูตระกร้า)
- 4 กรรไกร

วิธีทำ

1. เลือกสายพลาสติก และสีสันทึบที่ชอบ เพื่อให้เกิดลวดลายสวยงาม ได้พื้นสีฟ้า (สีสมมติ) กับทำลายเป็นสีเขียว (สีสมมติ)
2. ตัดเส้นพลาสติก สีฟ้า (สีสมมติ) ยาว 28 นิ้ว จำนวน 14 เส้น (วิธีตัดต้องให้เป็นปลายเฉียงๆ เพื่อง่ายต่อการสอดสานกัน และจำนวนเส้นขึ้นอยู่กับขนาดของผลิตภัณฑ์ที่จักสาน)
3. เริ่มจากวางเส้นพลาสติก 7 เส้น เรียงให้เสมอกัน เทคนิคคือเอาสมุดหนาๆ มาทับไว้ไม่ให้เส้นพลาสติกเลื่อนไปมา และนำอีก 7 เส้นมาขัดกันเป็นกากบาท ให้อยู่กึ่งกลาง และสลับขึ้นลงบนล่าง และจัดเส้นให้เท่ากัน
4. นำเส้นข้างใต้เส้น ประมาณเส้นที่ 3 ที่อยู่ข้างใต้ นำมาสอดและเป็นการล็อค ทั้ง 2 ฝั่งซ้าย ขวา และทำการล็อคเช่นเดียวกัน ทั้งด้านบนและด้านล่าง
5. พับเส้นทุกเส้น ตามรอยที่เป็นขอบของการสาน เป็นการขึ้นรูปตะกร้า
6. เริ่มการตัดเส้นสีเขียว (สีสมมติ) เพื่อนำขึ้นรอบทำลายของตะกร้า ใช้ความยาว 18 นิ้ว จำนวน 11 เส้น (วิธีตัดต้องให้เป็นปลายเฉียงๆ เพื่อง่ายต่อการสอดสานกัน จำนวนเส้นขึ้นอยู่กับขนาดของผลิตภัณฑ์ที่จักสาน)

คู่มือปฎิบัติการ การสานตะกร้าพลาสติก

วิธีทำ (ต่อ)

7. จากนั้นนำเส้นสีฟ้า (สีสมมติ) ที่ลือคไว้ ออกถอยออกมา เพื่อเป็นการเตรียมเริ่มการสานขึ้นรูป
8. ทำการขึ้นเส้นสีเขียว (สีสมมติ) มาขัดไปมายึดเกณฑ์จากตรงกลางของเส้นทั้งหมดก่อน สลับไปมาเป็นตารางไปเรื่อย ๆ
9. ชั้นที่ 2 ดันเส้นให้ชิด ก็สานสลับกันไปเป็นชั้น ๆ โดยจะต้องมีการลือคเส้นเพื่อไม่ให้เลื่อนไปมาเสมอ
10. พอสานไปจนใกล้ขอบก็ทำการหนีบเส้นให้ไปทางเดียวกัน ทิมลงไปทางกันตระกร้า เพื่อเตรียมเอาเส้นสีเขียวมาทำขอบ
11. เริ่มทำขอบนำเส้นพลาสติกสีเขียว (สีสมมติ) 2 เส้นประกบกัน แล้ววางทาบไปกับขอบตระกร้า ดึงเส้นสีฟ้า (สีสมมติ) ที่ลือคดึงกลับมา แล้วก็สานทับไปกับขอบเส้นสีเขียว (สีสมมติ) แต่ต้องสลับลายสีไปด้วยเพื่อเป็นการสร้างขอบตระกร้าให้เกิดลวดลาย ทำอย่างนี้ทุกเส้นรอบตระกร้า
12. ชั้นทำการเก็บชาย ตัดชายให้สั้นพอดีกับการซ่อนลายได้แล้วก็หนีบเก็บเข้าไปด้านใน ทำทุกเส้นเพื่อความเรียบร้อย
13. การทำหู ตัดเส้นพลาสติก 2 เส้น แล้วนำมาตัดผ้าครึ่ง
14. เพื่อนำไปถัดสานขัดกันไปมานั้นไขว้เส้นพลาสติก 2 เส้นเข้าหากัน โดยจะเรียงเป็น 4 เส้น การถัก คือ นำเส้นซ้ายสุด มาไขว้อ้อมไปด้านหลังวงกลับของเส้นที่ 3 ต่อด้วยนำเส้นขวาสุด นับถอยหลังไปไขว้ด้านหลังวงกลับเส้นที่ 3 เช่นกัน ทำสลับไปมาอย่างนี้จนสุดปลายพลาสติก
15. นำมาติดหูที่ตัวตระกร้าโดยการรวบเส้นของหูเข้าด้วยกัน แบ่งแยกเป็น 2 ข้าง แล้วร้อยเข้ากับตัวตระกร้า สานเป็นลวดลาย แล้วทำการเก็บปลายเส้นให้เรียบร้อย สำหรับเป็นหูหิ้ว หรือแขวนก็ได้ หรือนำมาสอดใส่ในสายยางพลาสติก แล้วนำไปติดหูที่ตัวตระกร้าแทนก็ได้